

NEPAL nii ja naa infokildudes

Nepal on Lõuna-Aasias paiknev mäGINE riik, mis asub kahe suure riigi – India ja Hiina – vahel. Riik on tuntud eelkõige Himaalaja mäestiku poolest, kus asub ka maailma kõrgeim mägi Mount Everest (8848,86 m). Nepalil puudub merepiir ning selle pindala on umbes 147 516 km².

Nepali rahvaarv on hinnanguliselt 30 miljonit inimest. Pealinn on Kathmandu, kus elab koos lähivaldadega üle 1,5 miljoni inimese. Riigi ametlik keel on nepali keel, kuid lisaks räägitakse üle 120 erineva kohaliku keele ja dialekti.

Nepal on föderaalne demokraatlik vabariik. Monarhia kaotati 2008. aastal pärast pikaajalisi poliitilisi muutusi.

Loodus ja geograafia

Nepali maastik on väga mitmekesine. Riik jaguneb üldiselt kolme loodusvööndisse:

Terai madalik – viljakas tasandik India piiri ääres

Keskmäestik – kungaste ja orgude piirkond, kus elab suur osa elanikkonnast

Himaalaja mäestik – maailma kõrgeim mäestik

Nepalis asub 8 maailma 14-st üle 8000 meetri kõrgusest mäest, sealhulgas Everest, Lhotse ja Annapurna. Samuti 1310 üle 6000 meetri ulatuvat tippu.

Rahvastik ja ühiskond

Nepal on väga mitmekesine riik nii etniliselt kui ka kultuuriliselt. Suuremad rahvusrühmad on näiteks: Khas / Chhetri, Brahman, Magar, Tharu, Tamang, Newar, Gurung, Sherpa ...

Religioonidest on kõige levinum hinduism (u 80%), sellele järgnevad budism (u 9%), islam ja teised väiksemad usundid.

Keskmine eluiga Nepalis on umbes 71–72 aastat. Rahvastik on üsna noor – ligi 40% elanikest on alla 25 aasta vanused.

Majandus ja elatustase

Nepal kuulub maailma arenguriikide hulka. Riigi majandus põhineb peamiselt põllumajandusel, turismil ja välismaal töötavate nepallaste rahasaadetistel.

SKP inimese kohta: umbes 1200–1300 EUR aastas

Keskmine kuusissetulek: umbes 170–300 EUR

Miinimumpalk: umbes 17 300 Nepali ruupiat kuus (umbes 100 EUR)

Paljud Nepali pered saavad olulise osa sissetulekust pereliikmetelt, kes töötavad välismaal (näiteks Kataris, Saudi Araabias, Malaisias või Lõuna-Koreas). Need rahasaadetised moodustavad ligi 20–25% Nepali SKP-st, mis on üks maailma kõrgemaid näitajaid.

Umbes 20% elanikkonnast elab endiselt täieliku vaesuspiiri lähedal.

Põllumajandus ja töö

Umbes 60–65% Nepali elanikkonnast töötab põllumajanduses. Levinumad põllumajandustooted on: riis, mais, nisu, kartul, tee, köögiviljad

Paljud talunikud harivad väikeseid perefarme. Mägedes kasutatakse sageli terrasspõldusid, mis on ehitatud järskudele nõlvadele.

Turism

Turism on Nepali jaoks väga oluline majandusharu. Enne COVID-19 pandeemiat külastas riiki umbes 1,2 miljonit turisti aastas.

Turiste meelitavad eelkõige: Himaalaja mägimatkad, Everest, budistlikud ja hinduistlikud templid, rahvuspargid ja looduskaitsealad

Turism annab tööd tuhandetele inimestele: giididele, kandjatele, hotellitöötajatele, restoranidele ja transpordisektorile.

Haridussüsteem Nepalis

Nepali haridussüsteem koosneb tavaliselt kolmest tasemest:

Põhiharidus (klassid 1–8)

Keskharidus (klassid 9–12)

Kõrgharidus (ülikoolid ja kolledžid)

Haridus on ametlikult kohustuslik kuni 8. klassini.

Nepalis on umbes 35 000 kooli, neist umbes 75–80% on riiklikud koolid

Lisaks tegutseb palju erasektori koole, eriti linnades.

Võrreldes rahvaarvu suhtega on Nepalis arvuliselt kolm korda rohkem koole kui Eestis (540), neist paljud väga viletsa sisseseadega (eriti väiksed külakoolid).

Kirjaoskuse tase on viimastel aastakümnetel kiiresti paranenud:

1990. aastal: umbes 40%

2023. aastal: umbes 71–72%

Meeste kirjaoskus on siiski kõrgem kui naistel.

Koolide olukord

Paljud maapiirkondade koolid seisavad silmitsi mitmete probleemidega: puudulik infrastruktuur; õpetajate nappus; suurte klasside arv; õppematerjalide vähesus

Mõnes mägikülas peavad lapsed kõndima kooli mitu kilomeetrit, mõnikord isegi üle 1–2 tunni päevas kooli ja siis sama tee tagasi. Linnades on olukord tavaliselt parem, eriti erasektori koolides.

Kõrgharidus

Nepalis on üle 10 ülikooli. Suurim ja vanim neist on Tribhuvani Ülikool, mis asutati 1959. aastal ja kus õpib üle 400 000 üliõpilase.

Teised suuremad ülikoolid on Kathmandu University, Pokhara University, Purbanchal University ... Paljud noored lähevad kõrgharidust omandama ka välismaale, eriti Indiasse, Austraaliasse, Suurbritanniasse ja Ameerika Ühendriikidesse

Ametid ja kuupalgad

Nepalis on palgad võrreldes Euroopa riikidega üsna madalad. Järgnevad on ligikaudsed keskmised kuupalgad.

Lihtsamad tööd

Põllumajandustöötaja: 120–200 USD

Ehitus- või lihttööline: 150–250 USD

Hotelli- või restoranitöötaja: 150–300 USD

Turismikandja (porter): 200–400 USD hooajal

Teenindus ja oskustööd

Autojuht / taksojuht: 250–400 USD

Poemüüja: 200–350 USD

Kokk restoranis: 250–500 USD

Elektrik või torumees: 300–600 USD

Haridus ja avalik sektor

Algkooli õpetaja: 250–450 USD

Keskooli õpetaja: 350–600 USD

Ülikooli õppejõud: 600–1200 USD

Politseinik: 300–500 USD

Meditsiin ja kõrgelt kvalifitseeritud ametid

Õde: 400–700 USD

Arst riiklikus haiglas: 800–1500 USD

Insener: 600–1500 USD

IT-spetsialist: 700–2000 USD

Pealinnas Kathmandus võivad palgad olla kõrgemad kui maapiirkondades.

Elukallidus

Nepali elukallidus on Euroopa riikidega võrreldes madalam, kuid kohalike sissetulekute suhtes võib see olla siiski kõrge.

Ligikaudsed hinnad:

Ühetoaline korter linnas: 100–300 USD kuus

Lihtne lõunasöök restoranis: 2–5 USD

Riisikilo: umbes 1 USD

Bussipilet linnas: 0,20–0,50 USD

Paljud pered elavad mitme põlvkonnaga ühes majas, mis aitab elamiskulusid vähendada.

Elu maapiirkondades

Umbes 80% Nepali elanikkonnast elab endiselt maapiirkondades. Seal on elutempo aeglasem ja inimesed sõltuvad rohkem loodusest ja põllumajandusest.

Paljudes mägikülades puuduvad endiselt korralikud teed, haiglad, stabiilne elekter, internet. Siiski on viimastel aastatel toimunud areng: rajatakse uusi teid, koole ja tervisekeskusi.

Välismaal töötamine

Väga paljud Nepali mehed töötavad ajutiselt välismaal. Levinumad sihtriigid on: Katar, Saudi Araabia, Araabia Ühendemiraadid, Malaisia, Lõuna-Korea, India ...

Välismaal võib Nepali tööline teenida 600–1500 USD kuus, mis on mitu korda rohkem kui kodumaal. Seetõttu on välismaale tööle minek paljudele peredele oluline võimalus sissetuleku suurendamiseks.

Nepal ühendab endas võimsa looduse, iidse kultuuri ja tugeva kogukonnavaimu – omadused, mis teevad sellest ainulaadse riigi nii Aasias kui ka kogu maailmas.

Nepali positsiooni maailmas saab hinnata mitme erineva näitaja järgi: majandus, elatustase, inimarengu indeks, rahvaarv ja majanduse suurus. Nende põhjal paikneb Nepal üldiselt maailma keskmisest vaesemate ja arengujärgus riikide hulgas, kuid viimastel aastatel on toimunud aeglane paranemine.

Majanduslik positsioon maailmas

SKP kokku: umbes 40–45 miljardit USD

SKP inimese kohta: umbes 1400–1500 USD aastas

Kui võrrelda riike SKP inimese kohta järgi, siis Nepal asub ligikaudu 170.–180. kohal umbes 190 riigi seas. See tähendab, et riik kuulub maailma vaesemate hulka.

Võrdluseks:

Eesti SKP inimese kohta on üle 30 000 USD aastas

Euroopa Liidu keskmine on umbes 35 000–40 000 USD

Inimarengu indeks (HDI)

Üks olulisemaid rahvusvahelisi näitajaid on ÜRO inimarengu indeks (Human Development Index), mis arvestab eluiga, haridust, sissetulekuid

Nepali HDI väärtus on umbes 0,60. (keskmine areng)

Maailma riikide seas paikneb Nepal umbes 140.–150. kohal umbes 190 riigi seas.

Võrdluseks:

Eesti HDI on umbes 0,89 (väga kõrge areng)

Norra ja Šveits on üle 0,95

Vaesuse ja sissetulekute võrdlus

Nepali keskmine palk on 200–350 USD kuus, mis on võrreldes arenenud riikidega väga madal.

Näiteks keskmine kuupalk:

Nepal: 200–350 USD

India: 300–600 USD

Eesti: 1500–2000 USD

Saksamaa: 3500–4000 USD

Siiski on Nepali elukallidus palju madalam, mistõttu saab sama rahaga osta rohkem kohalikke kaupu ja teenuseid.

Rahvaarv ja suurus

Rahvaarvult ei ole Nepal väike riik.

Rahvaarv: umbes 30 miljonit inimest. Koht maailmas: umbes 48.–50. kohal

See tähendab, et rahvaarvu poolest on Nepal keskmise suurusega riik maailmas.

Pindala järgi on Nepal aga väiksem:

147 516 km², umbes 95.–100. koht maailmas

Haridus ja kirjaoskus maailmas

Nepali kirjaoskuse tase on umbes 71–72%.

Võrdlus: Euroopa riigid: 99%

maailma keskmine: umbes 86%

Seega jääb Nepal haridustaseme poolest maailma keskmisest veidi madalamale, kuigi olukord on viimase 30 aastaga märkimisväärselt paranenud.

Majanduse struktuur

Nepali majandus erineb tugevalt arenenud riikidest.

60–65% töötab põllumajanduses

20–25% teeninduses

10–15% tööstuses

Arenenud riikides on põllumajanduses tavaliselt alla 5% tööjõust.

Nepal ja Eesti on väga erineva ajaloo, geograafia ja majandusliku arengutasemega riigid.

Allpool on ülevaade peamistest erinevustest ja sarnasustest.

Näitaja	Nepal	Eesti
Rahvaarv	u 30 miljonit	u 1,37 miljonit
Pindala	147 516 km ²	45 339 km ²
Pealinn	Kathmandu	Tallinn
SKP kokku	u 40–45 miljardit USD	u 40–45 miljardit USD
SKP inimese kohta	u 1400–1500 USD	u 30 000–32 000 USD
Keskmine palk kuus	200–350 USD	1500–2000 USD bruto
Kirjaoskus	u 71–72%	üle 99%
Keskmine eluiga	71–72 aastat	78–79 aastat

Huvitav on see, et kuigi Nepalis elab rohkem kui 20 korda rohkem inimesi, on riikide majanduse kogusuurus (SKP) üsna sarnane. See tähendab, et ühe inimese kohta on majanduslik tootlikkus Eestis palju suurem.

Elatustase

Elukallidus on Nepalis siiski palju madalam. Näiteks:

Näide	Nepal	Eesti
Lõuna odavas restoranis	2–5 USD	8–12 €
Ühetoaline korter linnas	100–300 USD	400–700 €
Bussipilet linnas	0,20–0,50 USD	1–2 €

Majanduse struktuur

Nepal

põllumajandus: 60–65% tööjõust

teenindus: 20–25%

tööstus: 10–15%

Eesti

põllumajandus: umbes 3% tööjõust

tööstus ja tootmine: umbes 25–30%

teenindus ja IT-sektor: üle 65%

Eestis on majandus rohkem tehnoloogiapõhine ja teenustele suunatud, samas kui Nepalis sõltub suur osa elanikkonnast endiselt põllumajandusest.

Nepali import

Nepal impordib palju kaupu, sest riigis on vähe rasketööstust ja energiaressursse.

Peamised impordikaubad: kütused ja nafta; masinad ja seadmed, sõidukid, elektroonika, ravimid, tööstusmaterjalid

Peamised impordipartnerid: India (kõige suurem partner); Hiina, Araabia Ühendemiraadid, Singapur. Nepali import on umbes **12–14** miljardit USD aastas.

Nepali eksport

Nepali eksport on oluliselt väiksem kui import. Peamised ekspordiartiklid: tekstiil ja rõivad, käsitöö, vaibad, tee, kardemon ja vürtsid, hüdroenergia (osaliselt Indiasse)

Peamised ekspordipartnerid: India, Ameerika Ühendriigid, Saksamaa, Türgi, Suurbritannia

Nepali eksport on umbes **2–3** miljardit USD aastas. See tähendab, et Nepalil on suur kaubandusdefitsiit – riik ostab palju rohkem kaupu kui müüb.

Eesti impordib samuti palju kaupu, kuid majandus on palju mitmekesisem. Peamised impordiartiklid: masinad ja seadmed, elektroonika, kütus ja energia, sõidukid, kemikaalid, tööstusdetailid. Peamised impordipartnerid: Soome, Saksamaa, Rootsi, Läti, Leedu
Eesti import on umbes **30–35** miljardit eurot aastas.

Eesti ekspordib palju tööstus- ja tehnoloogiatooteid, elektriseadmed ja elektroonika, puit ja puidutooted, masinad ja seadmed, IT-teenused, metalltooted, põllumajandustooted ja toit
Peamised ekspordipartnerid: Soome, Rootsi, Läti, Leedu, Saksamaa
Eesti eksport on umbes **30** miljardit eurot aastas.

Tüüpiline pere Nepalis

Keskmine pere sissetulek: 300–600 USD kuus. Ligikaudne pere eelarve kuus:

Kulu	Summa
Üür, maja hooldus	100–200 USD
Toit	150–250 USD
Transport	20–40 USD
Koolikulud	20–60 USD
Elekter ja gaas	10–30 USD
Muud kulud	20–40 USD
Kokku umbes	320–600 USD kuus.

Nepali mägikülad asuvad sageli 1500–3500 meetri kõrgusel. Külad võivad olla väga eraldatud ning mõnikord puuduvad korralikud teed.

Elamistingimused: majad on sageli kivist või savist; katused võivad olla plekist või kivist; mõnes külas puudub pidev elekter; joogivesi tuuakse sageli allikast või kaevust

Sageli elab mitu põlvkonda ühes majas. Peamine tegevus on põllumajandus ja loomakasvatus. Levinud tööd: riisi, maisi ja kartuli kasvatamine; kitsede, jakide või kanade pidamine; mägimatkajate teenindamine (giidid, kandjad). Keskmine pere sissetulek: umbes 200–400 USD kuus. Tööd tehakse sageli käsitsi, sest masinaid on vähe või pole üldse.

Kool ja haridus mägikülades:

Koolid võivad asuda mitme kilomeetri kaugusel ja lapsed kõnnivad kooli 1–2 tundi päevas, klassides võib olla 30–50 õpilast, koolimaterjale on vähe, Paljud lapsed aitavad pärast kooli põllutöödel.

Nepali maavarad

Lubjakivi

Lubjakivi on Nepali kõige olulisem kaevandatav maavara, mida kasutatakse peamiselt tsemendi tootmiseks, tsemenditehased on olulised ehitussektorile. Nepalis töötab mitmeid tsemenditehaseid, mis kasutavad kohalikke lubjakivikarjääre.

Magnesiit

Nepalis leidub märkimisväärsed magnesiidi varusid. Kasutatakse tulekindlate materjalide tootmiseks, oluline metallurgia- ja keemiatööstuses.

Raud

Nepalis on leitud ka rauamaagi leiukohti. Kaevandamine on seni olnud väikese mahuga, sest mäGINE maastik teeb tööstusliku kaevandamise keeruliseks.

Vask

Nepalis on ajalooliselt kaevandatud vaske. Mitmed vanad kaevandused pärinevad juba sajandite tagusest ajast.

Kivisüsi

Nepalis leidub väikseid kivisöe varusid. Seda kasutatakse peamiselt kohaliku energiavajaduse katmiseks ja väikestes tööstustes.

Geoloogilised uuringud on näidanud, et Nepalis võib leiduda ka: plii ja tsink, nikkel, kuld (väga väikestes kogustes jõgede setetes), grafiit, marmori ja dekoratiivkivi varud, ...

Miks Nepalis ei ole suurt kaevandustööstust?

1. Väga keeruline maastik. Himaalaja mäestik teeb suurte kaevanduste rajamise raskeks.
2. Infrastruktuuri puudus. Paljudes piirkondades puuduvad teed ja raudteed.
3. Keskkonnakaitse. Mäestik on geoloogiliselt tundlik ja maalihete oht on suur.
4. Majanduslikud tegurid. Sageli ei ole kaevandamine majanduslikult tasuv.

Nepali tegelik „loodusvara“

Kuigi mineraale leidub suhteliselt vähe, on Nepali suurimad loodusvarad hoopis: vesi ja hüdroenergia (mägijõed), turism ja mäed, metsad ja bioloogiline mitmekesisus. Hüdroenergia potentsiaali hinnatakse koguni 40 000–80 000 megavatit, mis on Nepali jaoks palju olulisem kui maavarad.

„Himaalaja kuld“ – yarsagumba (caterpillar fungus)

Nepalis leidub üks väga eriline ja kallis looduslik „maavara“, mida sageli nimetatakse Himaalaja kullaks. Tegelikult ei ole see metall ega mineraal, vaid haruldane seen, mille teaduslik nimi on *Ophiocordyceps sinensis*. Nepalis tuntakse seda nimega yarsagumba. See on üks maailma kõige kallimaid looduslikke raviaineid. Yarsagumba kasvab ainult väga kõrgel Himaalajas, tavaliselt: 3500–5000 meetri kõrgusel alpiasadel ja külmas mägikliimas. Hiina ja Tiibeti traditsioonilises meditsiinis peetakse yarsagumbat väga väärtuslikuks. Seda kasutatakse näiteks: energiataseme tõstmiseks, immuunsuse tugevdamiseks, kopsuhaiguste raviks, seksuaalse võimekuse parandamiseks... Hind võib olla väga kõrge: 20 000–50 000 USD kilogrammi kohta, mõnikord isegi rohkem. Seetõttu on see üks maailma kalleimaid looduslikke raviaineid.